

فیرقہمیزین بیرینجی ایلدونومو بایرامی موناسبتیلہ دولت تیاترسالونوندا

س. ج. پیشہ وری

...من بوبایرامی اولن اوز طرفیدان و فیرقہ طرفیندن تبریک اندیرم!

12 شهریور منیم نظریمجه چوخ تنز کئچدی، منیم یادیمدادیر کی، کئچن 12 شهریورده هامان بو سالوندا آقاي دوکتور اورنگینین استیثنا ایجازسیله ائلهیهیلیمیشدیک بیرینجی دفعه اولاراق بوتون طبقاتدان بو سالونا بیغیب و فیرقہمیزین مقصدینی خلقه اعلان ائدک.

بیز ایستهدیکلریمیزی خلقه دندیک. بو اعلامیهنین نواقصینی اونلاردان سوروشدوق و خاهیش ائتدیک کی، اگر اعلامیه ده ایصلاح ائتملی بیر شئی وارسا اونو دئسینلر تا بیز دوزلدیب موننتشیر ائدک.

من او زمان هامان بو سالوندا ایران نقشهسینی تشریح ائتدیم و بیزیم ایصلاحات و آزادلیغیمیزین ایران موحیطی ایچینده اولماغینی قئید ائتدیم، ایندی بیرایلدیر کی، بیزیم فیرقہمیزین تأسیسیندن کئچیر و بو بیر ایل ایچینده دونیا ثابیت اولوب کی، بیزیم نهضتیمیز تک آذربایجانی ایصلاح ائتمکدن اوترو دئیل بلکه، بوتون ایراندا ایستیقلالین تأمینیندن اوترو ایدی.

ایندی بیزیم دوشمنلریمیز وئردیکلریمیز ایمتاحانلارا باخمایاراق بیزی تجزیه ائدن آدلاندیریرلار و بیزی ایران آزادلیغینی دوشمنی حساب ائدیرلر.

بیز بیر طرفدن خوشبختیک، چونکو، بو آداملار ایران خلقینین دوشمنلری واونلاری اسارتده ساخالیان آداملاردیلار و بو آداملارین ایشلری بوتون دونیا آیدیندیرکی، بونلار بو سؤزلری دئینده بوتون خلق بیلیر کی، بو آداملار همیشه اوز منفعتلری اوچون توهمت دندیکلری کیمی بو سؤزلری ده ایفتیرا دئییرلر. لندن رادیوسو بیزیم نومایندلریمیز تهران دؤولتی ایله دانیشیق آپاردیغی و اختدا بیزیم دیلیمیزجه رادیوپخش ائیدیدیر کی، گویا بیز ایراندان ایریلماق ایستهییریک، دهلی رادیوسو دا بو سؤزوتکرار ائدی. تهراندا نشر اولونان «اطلاعات» روزنامهسی و ساییر روزنامهلرده بوسؤزو آب-تاب ایله درج ائدیبلر.

بیزیم خوشبختلیگی میز بورادادیر کی، بوتون ایران خلقی بیلیر کی، بوجور آداملار هارادان ایلهام آلیرلار و بیگانهلر بوجور شایعهلر یاییرلار کی، خوزیستانی ایشغال ائتمگه سؤز اولماسین. بیز ده دئییریک: «ایت هورر کروان کئچر».

بیزیم گوردوگوموز ایشلرین سایه چوخدور، هله دونن ایکی بؤیوک موسیسه ایفتیتاح ائتمیشیک: بیرسی ممالیق فاکولتہسیدیر، او بیرسی ده ایراندا نظیری اولمایان میلی اورکسترین آچیلیشی دیر. بونلار سؤز دئیل عملدیر و همیشه ده عمل سؤزدن قوولتی اولار.

بیزیم گوردوگوموز ایشلرین اساسی فیرقہمیزدیر، او واخت فیرقہ موحیطی حسابا آدی. بیز خلقین احتیاجلارین دوشونهرک 12 شهریور اعلامیهسین یازیب اینتیشار

بیر ده آذربایجانین میلیت مسأله سیدیر، بو مسأله تازا بیر مسأله دئییلدیر. حتی اگر مشروطه تاریخینه باخساق، مشروطه فرمانی و تئقرافلار آذربایجان میلیتی نین آدینا وئریلدی، لاکین اونو سورتوب آرادان آپارمیشلار، بونو آرادان آپاران ایکی قوه ایدی. فارس موتعصبیلری فیکیر ائدیردیلر آذربایجان خلقی اوزون ایداره ائدرسه اونلارین حاکیمیتینه خلل وارید اولاجاقدیر. اونا گوره ده ایستهدیلر کی، خلقین فیکیرینی بوغسونلار.

آذربایجاندا اولان مورتجملر هرکسدن آرتیق و بیزیم علنیهیمیزه چیخیردیلر. چونکو اونلار قورخوردولار کی، داها خلقین موقدراتی اونلارین الیندن چیخسین. اونا گوره بیزی تجزیه چی آدلاندیردیلر. بیر صورتده کی، بیز ایرانی تجزیه ائتمک ایستهمیردیک. اگر بیزیم داخلی موختاریتیمیز اولسایدی ایرانین مرکزی مؤحکملشدی. بیزیم اعلامیه میزین اساسینی تشکیل ائدن ایرانین ایستقلالیتیدیر.

مشروطه نی آذربایجان خلقی آلا زامان مورتجملر دئییردیلر کی، آذربایجان جومهوریت تشکیل وئرمک ایستهبیر. او واخت تهران قورخوردو، حقیقتده ایسه مشروطه نی آلا آذربایجان خلقی اولدو.

او زمانین ایالتی انجونی ایندیکی ایالتی انجومنینه بنزمیردی. اونا مرکزی حؤکومت انجومن ایالتین قورخوردو. او زامان قانون اساسینی تبریزه گؤندرمیشدیلر کی، آذربایجان خلقی تصدیق ائتسین.

اوج دورد نفردن آرتیق اولمایان خابینلر بیزیم نهضتیمیزی بوغماق ایستهبیردی. آذربایجان خلقی نین دیلینی اینکار ائتمگه چالیشیردی.

حالبوکی، آذربایجان خلقی نین دیلی و ادبیاتی واردیر. دیل مسأله سی بؤیوک مسأله دیر. بونو آلاق و مورتجملر ایله موباریزه ائتمک شهامت ایستهبیردی، بیز اوشه اماتی گؤستردیک و قورخما دیک. (گورولتولو آقیشلار) بو بیر سیاسی مسأله ایدی. اول دفعه تهران بونون معناسینی باشا دوشموردو. عومومی دانیشیقلار و سؤزلر کیمی بیلیردی. او فیکیر ائدیردی کی، بو اعلامیه و تئقرافلار قاباقکی کیمی سؤز حالیندا قالاچاق، بونلارا جاواب وئرمک ایستهمیردیلر. دئییردیلر بونلارین مؤالیفلری مجهول آداملاردیر.

تهران بیزیم انجومن ایالتی مسأله سینی آرادان گئتمیش بیر قانون حساب ائدیردی. بیز بوگون اونو رسمی صورتده آماغا موفق اولموشوق.

ایکینجی مسأله دیل مسأله سی ایدی. بو مسأله بیزیم اوچون اولوم دیریم مسأله سیدیر.

دیل مسألەسی ایله ائلییه بیلردیک خالقی اۆز اطرافیمیزا توپلایاق. اونا گۆره دیل مسألەسینی بیرینجی دفعه اورتایا قویدوق. چالیشدیق کی، اوشاقلاریمیزی یاد دیلدن قورتاراق و او تاریخچیلره کی، بیزیم دیلیمیزی آرادان آپاریردیلار و دئییردیلر کی، بونلارین دیلی یوخدور، بونلارین دیلی فارس دیلینین شوعه سیدیر، بیز ایثبات ائتدیک کی، بیزیم دیلیمیز موسقیل بیر دیلیدیر.

آذربایجان دیلی فارس دیلینین شوعه سی دئییل، مخصوص بیر دیلیدیر. بودیله دانماق حقیقتی دانماق کیمیدیر. بیزیم ایچیمیزده بیر عیده آداملار واردیر کی، اۆز و فارس دیلی بیلمز، دئینده دئییر کی، منیم دیلیم فارس دیلیدیر.

من دئمیرم کی فارس دیلی بیس دیلیدیر. لاکین منیم دیلیم آذربایجان دیلیدیر. اۆز دیلینی دانان آذربایجانلی خابین دئییلدیر نه دیر؟

بیزیم اۆزوموز اوچون ایفتیخاراتیمیز واردیر. بیز بوتون تۆهمت دئییلر ایله موباریزه ائدیپ و اونلاری همیشه لیک مغلوب ائتدیک. بیز تهران ایله دانیشدیقدان موقوف اولدوقکی، بوتون اورتا و حتی عالی مکتبلرده و ایدارلرده آذربایجان دیلی ایله یازیلین.

بیز بویوک ایش گۆرموشوک. ایللر بویو کۆک سالان قارا تبلیغاتین اوستونه قیرمیزی خط چکمیشیک.

بیزیم دیلیمیزی نهضتدن قاباق او قدر محدود ائتمیشدیله کی، تیاترلار دا فارس دیلینده آپاریلیردی. اونا گۆره ده خلق تیاترا رغبت ائتمیردی.

خلق ایندی موسیقی و تیاترا چوخ رغبت ائدیر. چونکو ایندی اۆز دیلینده ائشیدیر.

بیزیم بویوک اینقیلابی حرکتیمیز خالقی جلب ائدیردی. بیزیم نهضتیمیزین میلی خاصیتیندن بیرسی دیل مسألەسی ایدی. بیزیم نهضتیمیز دیل واسیطه سی ایله دونیادا نوقوذ و شوهرته مالیک اولایلدی. دنیا بیلدی کی، 5 میلیونلوق بیر خالق وارکی، اۆز دیلینده یازیب اوخویور. بونو ایثبات ائتمک قهرمانلیقدیر. ایندی دونیانین مظلوم میلترلی بیزه تحسین ائدیله و بیزه نیجات وئرن بیر میلت کیمی باخیرلار. ایندی صولح کونفرانسینا گلن تکجه یاخین شرقدن دئییل، بلکه الجزاییر و تونیسدن گلن مطبوعات نوماینده لری ده بیزیم نوماینده لریمیزه دئمیشلر کی، اونلار بیزیم بویوک ایشیمیزی تحسین ائدیله. بیز ایندی هرچور گؤذشت ائتسک ده دیل مسألەسینده گؤذشته کئچمیریک. سیاسی موباریزه ده دالی قاباق گئتمک اولار. لاکین اساس سنگرالدن وئریلسه مغلوب اولماق اولار. بیزیم ده دیل مسألەمیز اساس بیر مسألەدیر. بوناسرری باخماق اولماز. موراجیعتنامه میزده ایرلی سوردویوموز مسألهلردن بیرسی ده توپراق مسألەسیدیر. بیز سعی ائتدیک کی، تئزلیکه خالیسه یئرلری بۆلک. ایندییه کیمی ایرانین اکثریینی تشکیل وئرن کندلیدیر مشروطیت قانونندان ایستیفاده ائتمه ییب، مالیکلر رعیتلرین رأی ایله وکیل اولوردولار. لاکین مجلسده اونلارین علنیه نه دانیشیردیله. حتی کندلییه کیچیک بیر کولبه بنله وئرمک ایستهمیردیله. بونهضتده اونلارا گؤستردیک کی، کندلینین ائوی یوخ، بلکه خالیسه یئرلرین هامیسی اونلارین گرک اولسون. بیز بو نهضتده کندلیلری

مشروطه قانونوندا هامې قانونون موقابيلينده موساويدير. بيز اونا عمل ائتديك. ارباب كي، كنده حاكيم مطلق ايدي اونون ايختيارا تين محدود ائتديك. ژاندار ملار كي، اربابلا بيريكده كندلياره طولوم انديرديلر اونلاري دا ارادان آپارديق. بيزيم نهضتيميز كندليارين وضعيتيني هر جهتن تامين ائتدي.

12 شهريور اعلاميه سيني موهوم مادلريندن بيريسي ده دره بيگليك اوصولونو ارادان قالديرماق ايدي.

بيزيم 12 شهريور شوعار لاريميزين اثرينده ايدي كي، بوتون خالق فيرقه ميميزين اطرافينا توپلاندي. بيز 12 شهريور اعلاميه سيني موننتشير ائنده اونو 48 نفر ايمضا ائتميش ايدي. حتي اونلاردان بير پاراسي دا بعضي باهانالارا گوره دالي چكيديلر. لاکين 12 شهريور اعلاميه سي نشر اولوندوقدان سونرا بيزيم اون مين فيرقه عوضوموز اولدو و حيزب توده و كارگرلر تشكيلا تي بيزه مولحق اولدولار. بير آيدان سونرا بيز كونقره ميميزي تشكيل وئرديك و بو كونقره ني ياخشي ايداره ائتديك. كونقره تشكيل اولندا فيرقه عوضولري نين سا بي يوز مينه باليغ ايدي. بو كونقره بيزه 300 سوال وئرديلر. فيرقه اونلارين اطرافيندا موذاكي ره ائتدي.

او زمان بيز بير طرفدن آزاديخاهلاري جذب ائديب. بير طرفدن ده دنديكلريميزي حياتا كچيرديك. بيزيم بير ايفتخاريميز دا بو ايدي كي، او زمان ايچريميزده خابين آداملار تاپيلما دي. بيزيم هر ايشيميز نقشه اوزرينده ايدي. حتي 21 آذر قيباميميز دا نقشه اوسته ايدي. بير پارا آداملار دا فيكي ر ائيرديلر كي، بيز ايش گورموروك. او زمان بيز جيديت ائيرديك كي، ميلي مجلسيميز لندن كونفرانسيدان قاباق اولسون و ائله ده لندن كونفرانسيدان قاباق ميلي حوكومتين تاسيسيني اعلان ائتديك. سونرا بيز 700 نفر دن عيبارت بويوك بير خالق كونقره سي تشكيل وئرديك. بو كونقره ده ميلي مجلس و ميلي حوكومتيميزين بيناسيني قويدوق. بئله ليكله بويوك نهضتيميز موعين نتيجه يه چاتميش اولدو.

بيز مجلس اينتيخاباتيندا قادينلارا سئچيب سئچيلمك حاقي وئرمكله بويوك قدم كؤتوردوك. بيز تهران ايله دانيشاندا دا شرط ائتديك كي، بو قانونو لايحه صورتينده مجلسه وئرسين و تصديق اولونسون

بيز جاوانلارين اينتيخابات حوقوقونو 27 ياشيندان 21 ياشينا تنزول وئرديك و قانون كچيرديك كي، آذربايجانين مجلسده 42 نوم اينده سي اولسون. بيزيم ايفتخار ائتملي ايشلريميزدن بيريسي ده امنيتي حيفظ ائتمك ايدي. بو دونيادا گورونميين بير ايشدير. سونرا شهرلرين ابادليغي نا باشلاديق و خار- بارين قيمتيني اشاغي كتيرديك. بو ايشلريميز نتيجه سينده بوتون خالق بيزه طرفدار اولدولار. اگر وئرديگيميز وعدلري عملي ائتمه سه ايديك هنج كس بيزيم فيرقه ميميزين اطرافينا توپلانما دي. ايندي باشميز اوجا دير. دنديكلريميزه عمل ائتميشيك. اونا گوره خالق بيزه اينانير و اعتمادا ندير. (آقيشلار)

مؤحترم مسلكداشلار! بيزيم وظيفه لريميز قورتارماييب بيز گرك ايندي خالقين سعادتيني داها آرتيق تامين ائدك و خالقي فلاكتدن قورتاراق. چونكو اونا دنيرديك بيزيم اليميزده قودرت يو خدور. اما ايندي كي، بيزيم اليميزده قودرت وار، گرك خالقين سعادتيني و

دئمك اونلار، بيزيم نهضتيميزين ايکينجي سوتونو ايديلر. ايندي گرك بيزاونلاردان تشکور و قدردانليق اندک و اونلاري دوشوندورک کي، بيزيم خالقيميز حقشوناس بير خالقدير، هر کيمسه اونون منفعتي يولوندا بير قدم گوتوررسه او، اونون عوضينده اون قدم گوتورر. هر کسده اونون ضيدينه ايقدام اندرسه خالق اونا نيفرت گوستريب و اونو آرادان آپارماغا چاليشار.

ايندي بيزيم قاباغيميزدا ايکي شوعار دورور: بيريسي آديغيميز آزادليغي قانوني شکیله سالماق و تشکيلاتلاريميزي گنئيشلنديرمک!

ايکينجي شوعاريميز آزادليق و دموکراسيني بوتون ايراندا حياتا کئچيرمک!

(آذربايجان» روزنامهسي 5شنبه 13 شهريور 1325 - جي ايل شوماره 1 (290) ايکينجي
دوره)